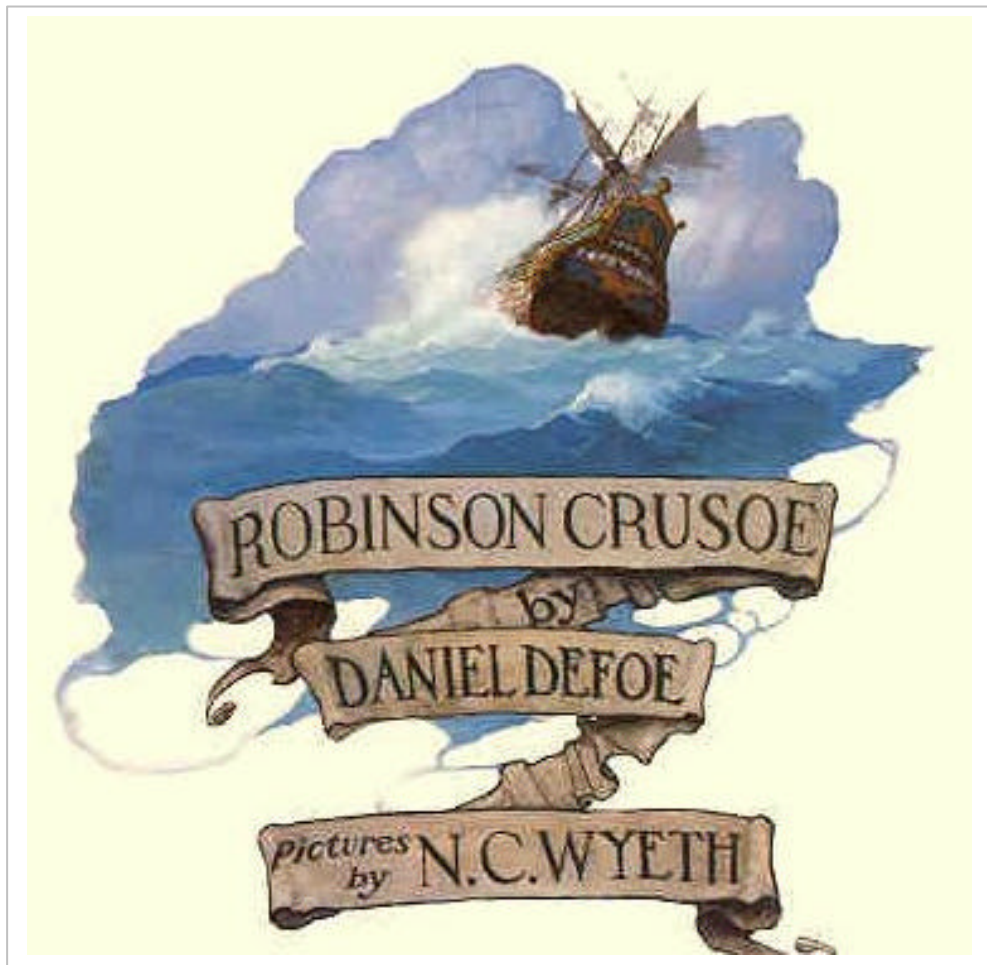

ONBEWOONDE EILANDEN

30 september 1659

doelgroepen
doelstellingen
vakken
kerndoelen

Onbewoonde eilanden

Ieder kind heft wel eens fantasieën over hoe het is om te leven op een onbewoond eiland. Hét bekende voorbeeld is natuurlijk Robinson Crusoe.

30 september, 1659 - I, poor, miserable Robinson Crusoe, being shipwrecked, during a dreadful storm, in the offing, came on shore on this dismal, unfortunate island, which I called the Island of Despair, all the rest of the ship's company being drowned, and myself almost dead.

Zo begint de passage uit Daniel Defoe's bekende roman "The Adventures of Robinson Crusoe". Wat weinigen echter weten is dat er een echte Robinson Crusoe van vlees en bloed heeft bestaan.

De echte Robinson Crusoe, Alexander Selkirk, was een volbloed avonturier. Hij monsterde aan op het schip van de beroemde kapitein William Dampier. Doel van de reis was het kapen van Spaanse handelsschepen in de blauwe wateren van de Zuid-Pacific. In september 1704, na een ruzie met Dampier, verzocht Selkirk om op het onbewoonde eiland Juan Fernandez te worden afgezet. Zijn verzoek werd ingewilligd en Selkirk bleef achter met zijn kleren en beddengoed, een vuursteengeweer, poeder en kogels, tabak, enkele gereedschappen en een bijbel.

De avonturen van Selkirk inspireerden Daniel Defoe tot het schrijven van zijn roman, een roman die jong en oud laat fantaseren.

Met de verhalen van Selkirk en Crusoe als achtergrond proberen wij in deze lesbrieff de fantasie van de leerlingen van de middenbouw eveneens te prikkelen.

Doelgroep

Leerlingen van de groepen 5 en 6 van het basisonderwijs (8-10 jaar)

Doelstellingen

Leerlingen laten fantaseren over het idee van een onbewoond eiland

Vakken en kerndoelen

Leerstofoverstijgende kerndoelen

Werken volgens plan

- 2g De leerlingen kunnen de resultaten van hun werk presenteren in de vorm van een toelichting, een spreekbeurt, een werkstuk, een uitstalling

Nederlandse taal

Domein A: mondelinge taalvaardigheid

- 2 De leerlingen kunnen hun ervaringen, mening, waardering of afkeuring op een persoonlijke wijze weergeven.

Domein C: schrijfvaardigheid

- 8 De leerlingen kunnen hun gedachten, ervaringen, gevoelens en bedoelingen uiten in bijvoorbeeld een verhaal, een gedicht en in een dialoog voor hoorspel, poppenkast of toneel onderscheiden.

Aardrijkskunde

Domein C: topografie en kaartbeeld

- 10 De leerlingen kunnen zich een voorstelling maken van de kaart van de eigen omgeving, Nederland, Europa en de wereld.

Geschiedenis

Domein D

- 12 Leerlingen kunnen historische bronnen raadplegen.

Samenleving

- 16 De leerlingen kunnen enkele aspecten van groepen in onze samenleving beschrijven waaronder in elk geval:

- Leerlingen kunnen enkele vormen van groepsgedrag en factoren die daarvoor bepalend zijn beschrijven.

Gezond en redzaam gedrag

- 24 De leerlingen weten dat zijzelf en andere mensen sociale en affectieve behoeften hebben.

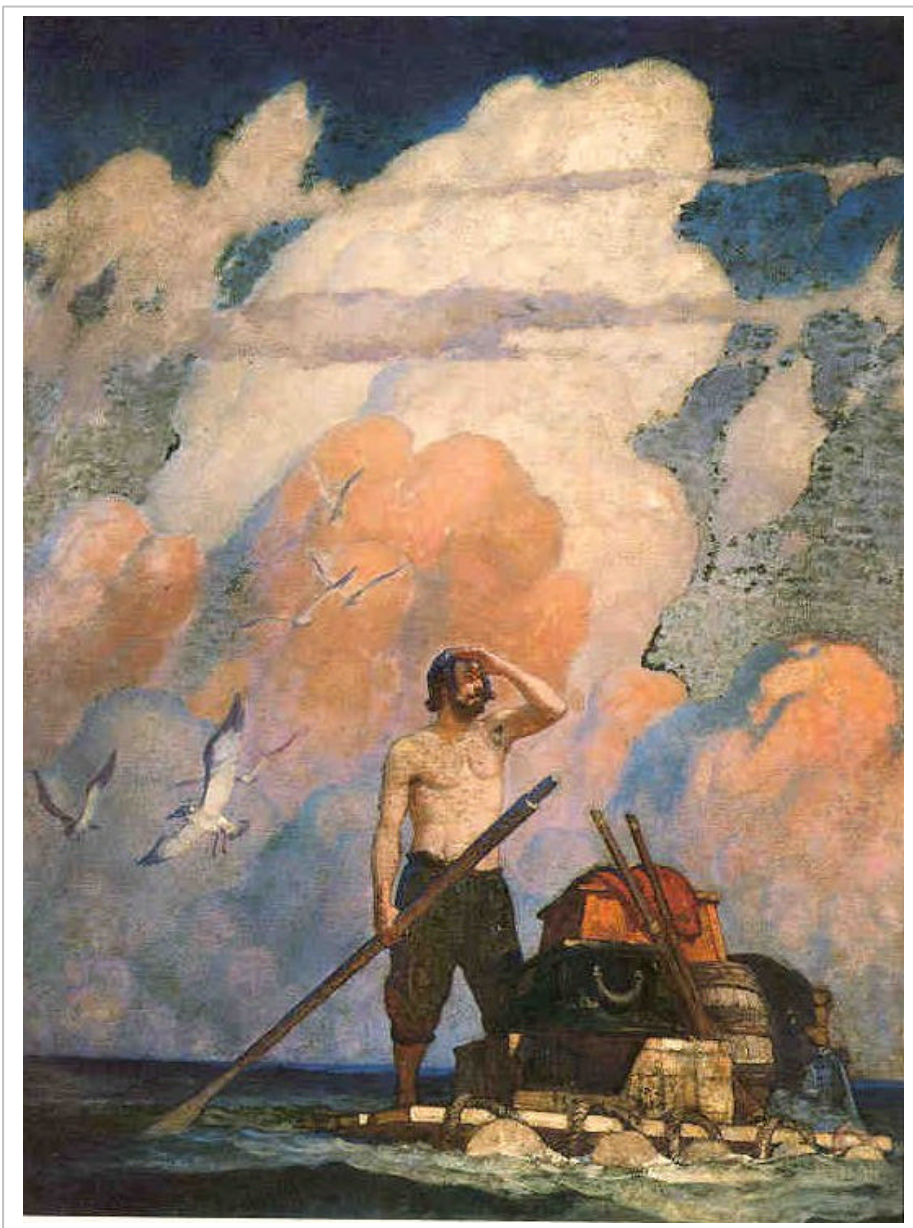
Kunstzinnige oriëntatie

Domein A: vormgeven

- 1 De leerlingen kunnen werkstukken maken op basis van een innerlijke voorstelling van een onderwerp vanuit hun geheugen, fantasie en/of beleving.

W

werkbladen

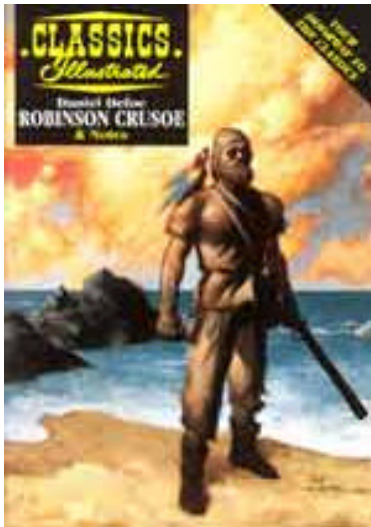
Het onbewoonde eiland van Robinson Crusoe

De schrijver van de roman *Robinson Crusoe* heet Daniel Defoe. De ouders van Daniel willen dat hun zoon dominee wordt. Maar daar heeft hij geen zin in. Hij kiest hij voor de handel. Dat wordt geen succes. Daniel Defoe gaat meerdere keren failliet. Hij trekt zich terug uit de handel en begint te schrijven. Hij is dan veertig jaar oud. Defoe schrijft vooral over politiek. Een van zijn eerste geschriften doet hem in de gevangenis belanden. Een politicus die zijn vriend is, krijgt hem uit de gevangenis. Deze vriend bezorgt hem een baan als geheim agent. Ondertussen blijft hij schrijven. Defoe schrijft veel. Hij moet veel meer dan 2000 teksten hebben geschreven. Hoeveel precies is niet bekend. Vaak maakt hij gebruik van een schuilnaam. Zijn politieke geschriften worden veel gelezen. Tegenwoordig kennen we Defoe als schrijver van romans. Zijn eerste roman is *Robinson Crusoe*. Het kost Defoe heel wat moeite voor hij een uitgever vindt voor zijn boek. Uiteindelijk verschijnt het boek in 1719. Defoe is dan 59 jaar oud. Hij krijgt slechts 10 pond (zo'n 16 euro) voor de uitgave van het boek. Het

verhaal van de roman baseert hij gedeeltelijk op de waargebeurde geschiedenis van de zeeman Alexander Selkirk. Tussen 1704 en 1709 verblijft Selkirk bijna vijf jaar op een onbewoond eiland. Daniel Defoe laat zijn *Robinson Crusoe* meer dan 28 jaar op een onbewoonde eiland verblijven.

Robinsonades

De roman *Robinson Crusoe* verschijnt in 1719. Het is één van de eerste Engelstalige romans uit de geschiedenis. Meteen na verschijnen is het boek een groot succes. Het boek is zelfs zo'n succes dat andere schrijvers dezelfde soort verhalen begonnen te schrijven. Deze navolgingen van de roman *Robinson Crusoe* heten robinsonades, Robinson-achtige boeken. Ook tegenwoordig verschijnen er nog van deze robinsonades.

1. Kun je een reden bedenken waarom het verhaal van iemand die alleen op een eiland verblijft zoveel mensen aanspreekt?

Robinson Crusoe

Robinson Crusoe is een spannend boek. Als de hoofdpersoon negentien jaar oud is, loop hij weg van huis. Hij monstert aan op een schip. Op zijn reis wordt hij voor de Afrikaanse kust gevangen genomen door piraten. Robinson weet te ontsnappen op een schip met een opstandige bemanning. Robinson helpt een eind aan de muiterij (= opstand) te maken. Vervolgens leidt Robinson op een andere boot schipbreuk, ergens vlak voor de kust van Venezuela (Zuid-Amerika).

Het boek is een avonturenboek. Maar het is ook een verhaal over iemand die van een onbewoond eiland een paradijs maakt. Helemaal zonder hulp is Robinson niet. Hij heeft het geluk dat hij van het wrak van zijn schip nuttige spullen kan meenemen. En Robinson is niet dom. In de loop van het verhaal zie je hoe Robinson een huis bouwt en hoe hij een boot maakt. Op het plaatje hiernaast zie je hoe Robinson gerst oogst.

1. Kun je, naast de spullen van het schip en Robinson's slimheid en ijver, nog iets bedenken dat Robinson helpt zijn eiland bewoonbaar te maken?
2. Een van de bekendste liedjes uit het programma van de VARA *Kinderen voor Kinderen* is 'Op een onbewoond eiland'. Het refrein gaat zo:

Op een onbewoond eiland
loopt niemand voor je neus
ja, je voelt je d'r blij
want lekker leven is de leus
geen pietsie pech, want je hoeft er niets
valt er niet van je fiets
ligt op je luie haidewiets
drinkt met je billen bloot
melk uit een kokosnoot
je wordt van zelluf groot
op een onbewoond eiland
zijn alle dagen fijn
op een onbewoond eiland
daar zou ik willen zijn

Denk je dat het echt zo leuk is op een onbewoond eiland?

Geef aan wat je leuk en niet leuk vindt aan het leven op een onbewoond eiland.

Leuk	Niet leuk
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Eenzaamheid

Op het plaatje hiernaast zie je Robinson die een voetafdruk vindt op het strand. Inmiddels verblijft hij al 25 jaar op het eiland. Hij weet niet zeker of de voetafdruk van hemzelf is of van iemand anders. Uiteindelijk zal blijken dat kannibalen (= menseneters) het eiland geregeld bezoeken. Een van de gevangenen van de kannibalen weet te ontsnappen. Robinson helpt hem en leert hem Engels. Omdat hij de gevangene op en vrijdag leert kennen, noemt hij hem Vrijdag.

1. Schrijf op wat Robinson denkt terwijl hij naar de voetafdruk kijkt. Is hij bang? Verheugt hij zich er op eindelijk een ander mens te kunnen ontmoeten? In

het boek begint Robinson zo: "Op een dag, rond twaalf uur, op weg naar mijn boot, verbaasde ik me over de afdruk op het strand van de naakte voet van een man, die erg duidelijk op het zand was te zien."

Jouw tekst: .....

.....

.....

.....

.....

Alexander Selkirk komt op zijn onbewoonde eiland terecht na een ruzie met de kapitein van zijn schip. Volgens Selkirk is het zwaar beschadigde schip niet in staat verder te varen. Op zijn eigen verzoek zet de kapitein hem op een onbewoond eiland. Eenmaal in de roeiboot wil hij terug naar het schip. Maar de kapitein weigert hem weer aan boord te laten. Toch heeft Selkirk een verstandige keus gemaakt. Het schip gaat ten onder. De meeste bemanningsleden komen daarbij om. De eerste acht maanden is Selkirk ziek van de heimwee. Daarna probeert hij er het beste van te maken. Het lukt hem een paar geiten en katten kunstjes te leren. Zingend en dansend met zijn huisdieren doodt Selkirk de tijd. Na vijf jaar wordt Selkirk gered door een voorbijkomend schip.

Na zijn terugkeer in Schotland wordt Selkirk een plaatselijke beroemdheid. Ook trouwt hij. Selkirk beweert dat de ervaring van hem een beter mens heeft gemaakt, in het bijzonder een betere christen. Toch herstelt hij nooit helemaal van zijn leven op het onbewoonde eiland. Hij brengt veel van zijn tijd buitenshuis door. Achter zijn vaders huis bouwt hij een soort grotachtig tuinhuisje waar hij veel in verblijft. Ook traint hij twee katten die hij kunstjes laat opvoeren. Uiteindelijk gaat hij weer naar zee. Daar sterft hij 45 jaar oud aan de koorts.

2. Wat zou het leven op een onbewoond eiland moeilijk maken? Wat zou je het meest missen?

Ik zou het meest missen (het belangrijkste eerst):

- 1) .....
- 2) .....
- 3) .....

Onbewoonde eilanden

1. Hierboven zie je een landkaart van twee eilanden. Ze vormen samen de Islas Juan Fernández (de Juan Fernandez-eilanden). Het grote eiland is het eiland waar Alexander Selkirk 4½ jaar verbleef. Het dichtstbijzijnde vasteland is Chili dat 650 kilometer naar het oosten ligt. Het grote eiland heet Isla Más a Tierra (= dichtbij land eiland) en het kleine heet Isla Santa Clara.
  - a. Zoek in een atlas de eilanden op.
  - b. De Chileense overheid heeft het eiland Más a Tierra omgedoopt in Isla Róbinson Crusoe. Kun je daar een reden voor bedenken?
  - c. Tegenwoordig wonen er zo'n 600 mensen op Isla Róbinson Crusoe. Kun je een reden bedenken waarom de eilanden zo lang onbewoond zijn gebleven?

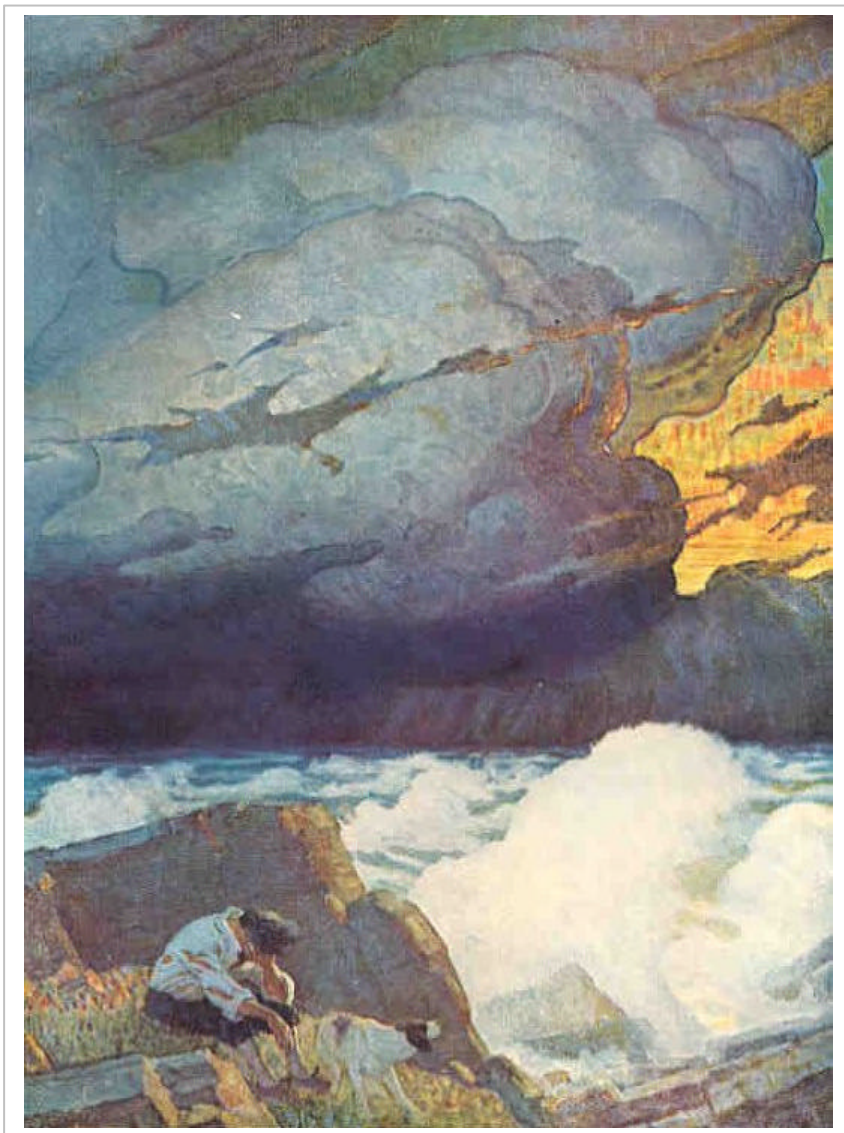

Het huidige Robinson Crusoe-eiland

2. Ook in Nederland zijn een paar onbewoonde eilanden: Rottumeroog, Rottumerplaat en Griend. Zoek ze op in de atlas.
  - a. Waar liggen de eilanden?
  - b. Vind jij dat ze onbewoond moeten blijven?
3. Je ouders geven je een onbewoond eiland cadeau.
  - a. Teken een landkaart van het eiland.
  - b. Wat zou je in ieder geval meenemen naar je onbewoonde eiland?
  - c. Je komt aan op je eiland. Wat ga je als eerste doen?
  - d. Op een dag ontdek je dat er mensen op jouw eiland op het strand een vuurtje hebben gestookt. Ze zitten om het vuur en drinken kokosmelk uit kokosnoten die ze van de palmen op jouw eiland geplukt hebben. Wat ga je doen? Jaag je de bezoekers weg? Vraag je een vergoeding voor het gebruik van het strand en de vruchten? Ga je bij ze zitten en doe je mee aan hun picknick?
  - e. Zou je willen dat je onbewoonde eiland eerder bewoond was geweest?

H

Handleiding

Het onbewoonde eiland van Robinson Crusoe

Dit werkblad behandelt het ontstaan van het verhaal Robinson Crusoe en de navolgingen die het verhaal heeft gehad.

1. Een eiland staat voor een wereld. Voor vrijwel iedereen is het een aantrekkelijke fantasie de baas te zijn over je eigen wereld.

Robinson Crusoe

Het tweede werkblad behandelt het dagelijks leven op een onbewoond eiland in de roman Robinson Crusoe en in het liedje van kinderen voor kinderen.

1. Naast de genoemde zaken heeft Robinson veel gehad aan de kennis die hij vanuit zijn vaderland had meegenomen. Hij wist bijvoorbeeld iets van landbouw.
2. Hier kan iedereen antwoorden wat hij wil. Een indicatie dat het wellicht niet alleen maar leuk is, zit in de regels dat er niemand voor je neus loopt, wellicht wat eenzaam, en dat je er niets hoeft te doen, misschien wat saai.

Eenzaamheid

Dit werkblad behandelt de sociale aspecten van het leven op een onbewoond eiland.

1. De leerlingen kunnen in een opstel de gedachtegang van Robinson afmaken.
2. Het moeilijkste is waarschijnlijk de afwezigheid van andere mensen.

Onbewoonde eilanden

Op dit werkblad kijken we naar bestaande en gefantaseerde onbewoonde eilanden.

- 1b. De Chileense overheid zal met de naamsverandering de hoop hebben gevestigd op inkomsten uit het toerisme.
- 1c. De eilanden liggen in de Stille Zuidzee. Een enorm gebied met in verhouding tot de omvang maar weinig land. Het is niet verwonderlijk dat menig eiland onbewoond is gebleven.
- 2a. De eilanden liggen in de Waddenzee.
- 2b. De eilanden zijn nu een broedplaats voor vogels. Veel van die vogels zijn zeldzaam. Rottumeroog en Rottumerplaat mogen alleen onder begeleiding bezocht worden. Tussen 25 april en 19 augustus staan de eilanden onder bewaking. Het eiland Griend is niet helemaal onbewoond. Van de broedtijd tot de herfst verblijven er biologiestudenten.
Meer informatie over de vogeleilanden in de waddenzee is te vinden op <http://www.waddenzee.nl>
3. Met behulp van de vragen kan een klassengesprek worden gehouden over het onderwerp onbewoonde eilanden.
  - e. Het is een voordeel wanneer het eiland eerder bewoond is geweest. Een vervallen hut herstellen is nog altijd makkelijker dan een geheel nieuw huis bouwen. Scherven van potten kunnen als mes of iets dergelijks worden gebruikt.

Links

Meer over Robinson Crusoe en het naar hem genoemde eiland:
http://www.planet.nl/discovery/0,1231,74_1023_674459,00.html

Voor wie het boek niet heeft: twee lange fragmenten uit de Nederlandse vertaling:
<http://simsim.rug.ac.be/water/02.html>

Onbewoonde eilanden in de Waddenzee
www.waddenzee.nl/dutch/ecomare/NED1840.HTM

